

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 10217/16

ע"א 5613/17

ע"א 6447/17

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת י' וילנר

המערערת בע"א 10217/16: ב.ת.ב - בניני תעשייה באר-שבע בע"מ

המערער בע"א 5613/17: בני קוגן

המערער בע"א 6447/17: כונס הנכסים הרשמי

נגד

המשיבים בע"א 10217/16: 1. רפאל גינר
2. גיורא רובננקו, עו"ד – מנהל מיוחד
3. כונס הנכסים הרשמי
4. שומרה חברה לביטוח בע"מ (פורמלי)

המשיבים בע"א 5613/17: 1. קרן אוגניץ, עו"ד
2. כונס הנכסים הרשמי

המשיבים בע"א 6447/17: 1. בני קוגן
2. קרן אוגניץ, עו"ד

המבקשת להצטרף כידידת
בית המשפט:

לשכת עורכי הדין בישראל

ערעור על החלטות בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
מיום 21.11.2016 ומיום 22.11.2016 בפש"ר 32676-11-15,
שניתנו על ידי כבוד השופט ד' חסדאי; וערעורים על
החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 11.6.2017
בפש"ר 58264-10-15, שניתנה על-ידי כבוד השופטת ע'
אטיאס

תאריך הישיבה: י"ד בתמוז התשע"ח (27.6.2018)

בשם המערערת
בע"א 10217/16: עו"ד אופק עיני; עו"ד יגאל עיני

בשם המערער בע"א 5613/17 והמשיב 1 בע"א 6447/17 :	עו"ד אבי סלומון ; עו"ד בנימין לוי
בשם המערער בע"א 6447/17, המשיב 3 בע"א 10217/16 והמשיב 2 בע"א 5613/17 :	עו"ד איתי הס ; עו"ד מזל מרו ; עו"ד מיכל בן-עמי ; עו"ד ענבל קדמי-עברי
בשם המשיב 1 בע"א 10217/16 :	עו"ד אמיר דוק
בשם המשיב 2 בע"א 10217/16 :	בעצמו
בשם המשיבה 4 בע"א 10217/16 :	עו"ד אסף דגני
בשם המשיבה 1 בע"א 5613/17 והמשיבה 2 בע"א 6447/17 :	בעצמה
בשם המבקשת להצטרף כ"ידידת בית המשפט' :	עו"ד ד"ר אסף פוזנר ; עו"ד נתנאל פוזנר ; עו"ד צבי וינשגרד

פסק-דין

השופטת י' וילנר:

מבוא

1. לפנינו מספר ערעורים שנדונו במאוחד, ואשר מעוררים את השאלה הבאה:
האם פיצויים להם זכאי ניזוק פושט רגל בגין נזקי גוף שנגרמו לו, מוקנים לנאמן כך
שניתן לעשות בהם שימוש לטובת נוסיו, או שמא דינם של פיצויים אלה כדין "זכות
אישית" של פושט הרגל והם נותרים מחוץ לקופת הכינוס.
2. יוער כבר עתה כי שאלה זו נדונה לפני כחמישה עשורים בבית משפט זה
במסגרת פסק הדין בע"א 38/68 הנאמן בפשיטת-רגל של ידידיה ראובן (יוסף עברון, עורך-
דין) נ' ידידיה ראובן, פ"ד כב(2) 141 (1968) (להלן: עניין ידידיה), בו נקבע כי פיצויים
בגין נזקי גוף שמקבל פושט הרגל אינם מהווים "נכס" כמשמעו בהוראת סעיף 21(1)

לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], התשכ"ח-1968 (להלן: פקודת הנזיקין), ולפיכך שייכים במלואם לפושט הרגל והם אינם מוקנים לנאמן. הלכה זו, אליה אדרש ביתר פירוט בהמשך, יושמה לאורך השנים על-ידי הערכאות הדיוניות, אך לאחרונה גברו הקולות המבקשים לבחון האם בשלה העת לשנותה. כך גם מבקשים חלק מבעלי הדין בערעורים שלפנינו, ובטענותיהם בעניין זה אדון להלן.

בפסקאות הבאות אציג בתמצית את הרקע לכל אחד מהערעורים דנן ואת עיקרי טענות הצדדים בהם. לאחר מכן אפנה לדיון ולהכרעה בסוגיה העיקרית המתעוררת בענייננו.

רקע והליכים קודמים

ע"א 10217/16

3. ג'ינר, הוא המשיב 1 (להלן: ג'ינר), יליד 1957, נשוי ואב לחמישה ילדים בגירים. בעקבות קשיים כלכליים אליהם נקלע, נותרו לג'ינר חובות רבים, ובין היתר חוב לחברת ב.ת.ב. – בנייני תעשייה באר-שבע בע"מ, היא המערערת (להלן: המערערת). משכך, בשנת 2006 פנה ג'ינר ללשכת ההוצאה לפועל לפתיחת תיק לאיחוד תביעות החוב נגדו.

ביום 16.9.2011 היה ג'ינר מעורב בתאונת דרכים, וביום 28.5.2013 הגיש תביעה נזיקית לבית משפט השלום בתל אביב-יפו (ת"א 43079-05-13) לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: חוק הפלת"ד), נגד שתי חברות ביטוח ונהג אוטובוס (להלן: הנתבעים), בגין נזקי הגוף שנגרמו לו עקב התאונה. בעקבות האמור, פעלה המערערת על-מנת להטיל עיקולים על זכויותיו בפיצויים העתידיים.

יוער כי ביום 8.9.2015 הגישה המערערת בקשה לעיון בתיק תביעת הנזיקין שהגיש ג'ינר, ובתשובה לכך טען ג'ינר כי אין לאפשר זאת מאחר שממילא כספי הפיצויים מעוקלים לטובת המערערת. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת המערערת וקבע כי זכותו של ג'ינר לפרטיות גוברת על האינטרס של המערערת, אשר ממילא מוגן על-ידי העיקולים שהוטלו.

4. בהמשך לכך, ביום 15.11.2015 הגיש ג'ינר בקשה למתן צו כינוס לנכסיו ולהכרזתו פושט רגל (פש"ר 15-11-32676). בבקשתו הצהיר ג'ינר על חובות בהיקף של כ-2.1 מיליון ש"ח ל-4 נושים, וכיניהם המערערת. ביום 25.11.2015 ניתן צו לכינוס נכסיו של ג'ינר, והמשיב 2 מונה למנהל מיוחד לנכסיו (להלן: המנהל המיוחד).

במקביל להליכי פשיטת הרגל בעניינו, ביום 19.4.2016 ניתן תוקף של פסק דין להסכם הפשרה בין ג'ינר לבין הנתבעים בתביעת הנזיקין שהגיש, בגדרו נקבע כי הנתבעים ישלמו לג'ינר פיצויים בסך של 45,486 ש"ח (להלן: כספי הפיצויים). קודם לאמור, יידע ג'ינר את המנהל המיוחד בדבר ההסכמות המתגבשות בין הצדדים והלה לא הביע כל התנגדות לכך.

5. ביום 11.5.2016 הגיש ג'ינר בקשה לבית המשפט המחוזי כי יורה על ביטול העיקולים שהוטלו על זכויותיו בכספי הפיצויים (להלן: בקשה 10), וטען כי בהתאם להלכת ידידיה הכספים מוקנים לו ואין להורות על העברתם לקופת הכינוס. המערערת התנגדה לבקשה.

6. בהחלטה מיום 21.11.2016 קיבל בית המשפט המחוזי (כב' השופט ד' חוטאי) את בקשה 10 והורה על ביטול העיקולים והעברת כספי הפיצויים לידי ג'ינר, בקבעו כי מדובר בפיצויים בגין נזקי גוף אשר אינם מוקנים למנהל המיוחד.

7. בנוסף לאמור, ביום 17.8.2016 הגישה המערערת בקשה להורות על העמדתו של ג'ינר לדין פלילי (להלן: בקשה 15) וזאת, בהתאם להוראות סעיף 224 לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן: הפקודה או פקודת פשיטת הרגל). המערערת טענה כי ג'ינר עבר עבירות מרמה לפי סעיפים 216(1), 216(3), ו-216(6) ו-216(8) לפקודה, בכך שפעל בחוסר תום לב והסתיר מידע רלוונטי להליך פשיטת הרגל מבית המשפט ומבעלי התפקידים בהליך.

ג'ינר, המנהל המיוחד, וכונס הנכסים הרשמי (להלן: הכנ"ר) טענו כולם בתגובותיהם כי יש לדחות את הבקשה, וכי השימוש בסנקציות הפליליות שבפקודה מרחיק לכת ונעשה רק במקרים חריגים, אשר מקרה זה אינו בא בגדרם.

8. בהחלטה מיום 22.11.2016 דחה בית המשפט המחוזי את בקשה 15, בקבעו כי לא נמצא טעם שיצדיק את העמדתו של ג'ינר לדין פלילי, וכי מדובר בצעד קיצוני וחריג שאין לו מקום בנסיבות העניין.

הערעור בע"א 10217/16 נסב על שתי ההחלטות האמורות של בית המשפט המחוזי.

ע"א 5613/17 וע"א 6447/17

9. קוגן, הוא המערער בע"א 5613/17 (להלן: קוגן), יליד שנת 1964, גרוש ואב לשלושה, מתוכם שני ילדים קטינים. ביום 10.7.2008 נפגע קוגן בתאונת דרכים, וביום 24.2.2010 הגיש תביעה נזיקית לפי חוק הפלת"ד נגד איילון חברה לביטוח בע"מ (להלן: הנתבעת) לבית משפט השלום בתל אביב-יפו (ת"א 10-02-42644), בגין נזקי הגוף שנגרמו לו עקב התאונה.

ביום 15.10.2015, הגיש קוגן בקשה למתן צו כינוס ולהכרזתו פושט רגל. מתצהיר ההסתבכות שצירף קוגן לבקשה עולה כי הסתבכותו הכלכלית אירעה כתוצאה מהתדרדרות במצבו הרפואי עקב תאונת הדרכים. ביום 17.11.2015 ניתן צו לכינוס נכסי קוגן, המשיבה 2 מונתה כנאמנת לנכסיו (להלן: הנאמנת), והושת עליו צו תשלומים חודשי בסך של 500 ש"ח (פש"ר 15-10-58264). בסופו של דבר, סך תביעות החוב שאושרו על-ידי הנאמנת הועמד על סך של 340,043 ש"ח.

10. ביום 22.11.2015, הגיש קוגן בקשה לבית המשפט המחוזי בגדרה ביקש להמשיך את ניהול ההליכים בתביעת הנזיקין האמורה (יצוין כי קוגן לא הצהיר על קיומה של תביעת הנזיקין במסגרת בקשתו למתן צו כינוס). בהחלטה מיום 17.12.2015 נעתר בית המשפט המחוזי לבקשת קוגן, תוך שהטיל עיקול לטובת תיק פשיטת הרגל על כספי הפיצויים העתידיים להתקבל בתביעת הנזיקין. בהמשך לכך, ביום 7.1.2016 נחתם הסכם פשרה בין קוגן לבין הנתבעת בתביעת הנזיקין שהגיש, בגדרו הוסכם כי הנתבעת תשלם לקוגן פיצוי גלובלי בסך של 560,413 ש"ח עבור נזקיו.

11. בעקבות החתימה על הסכם הפשרה, הגיש קוגן ביום 3.2.2016 בקשה לבית המשפט המחוזי כי יורה על ביטול העיקול שהוטל על כספי הפיצויים ועל העברת הכספים לידי, בהתאם להלכת ידידיה. הנאמנת והכנ"ר התנגדו לבקשה, וטענו כי קיימים טעמים טובים להבחנה בין עניין ידידיה לבין עניינו של קוגן, וכן טענו כי יש מקום לבחון את ההלכה מחדש.

12. בהחלטתו מיום 11.6.2017, ציין בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ע' אטיאס) כי הלכת ידידיה שרירה וקיימת, חרף הקריאות לשנותה, ומשכך יש להורות על העברת כספי הפיצויים לקוגן.

לצד זאת, נקבע כי ניתן לצמצם את השלכותיה של הלכת ידידיה, על-ידי עדכון צו התשלומים שנקבע בעניינו של קוגן, וזאת תוך התחשבות בפיצויים שקיבל עבור הפסדי ההשתכרות בעבר ולעתיד. מבחינה אופרטיבית, קבע בית המשפט המחוזי כי:

“על פי כללי הרפורמה, נבנית לחייבים דרך כלל, תכנית פירעון בת 54 חודשים לאחר החרגת או סילוק החובות בדין קדימה. בנסיבות אלו, בגין התקופה שהחל מחודש ינואר 2016 ועד לחודש מאי 2016 (כך במקור, נראה כי הכוונה היא למאי 2017 – י.ו.) כולל, אחייב את החייב לשלם מתוך כספי הפיצויים, השלמה של צו התשלומים הראוי, המהווה מכפלה של 2,500 ₪ ב- 17 חודשים שהם 42,500 ₪ (וזאת בהנחה שעד לחודש מאי 2017 שילם החייב את צו התשלומים במלואו וכסדרו), ובגין העתיד - מכפלה של 37 תשלומים בסך של 3,000 ₪ שהם 111,000 ₪, ובסה"כ 153,500 ₪” (ראו: פסקה 104 להחלטת בית המשפט המחוזי).

על ההחלטה האמורה של בית המשפט המחוזי נסכים הערעורים בע"א 5613/17 ובע"א 6447/17.

טענות הצדדים

13. להלן יובאו טענות הצדדים בערעורים העוסקים בדינם של כספי הפיצויים בגין נזקי גוף להם זכאי ניזוק פושט רגל. לשם הנוחות, ובשל החפיפה בין עיקר הטענות שהועלו – יוצגו במאוחד הטענות העקרוניות שהציגה המערערת אל מול טענות פושטי הרגל. בהמשך לכך, יוצגו בתמצית אף עמדת הכנ"ר ועמדת לשכת עורכי הדין בעניין בחינתה המחודשת של הלכת ידידיה. לבסוף, ולאחר הדיון וההכרעה בשאלה העקרונית האמורה, אדרש אף לערעורה של המערערת על ההחלטה בבקשה 15, בעניין אי העמדתו של ג'ינר לדין פלילי.

טענות המערערת

14. לטענת המערערת, על אף שבתי המשפט המחוזיים מחויבים לפסוק בהתאם להלכת ידידיה, בהיותם כפופים לעקרון כיבוד הערכאות, מרבים הם למתוח ביקורת על

ההלכה במסגרת פסקי הדין שניתנים על-ידם, תוך ניסיונות למצוא פתרונות שיביאו לתוצאה רצויה וצודקת חרף הלכה זו. לאור האמור, טוענת המערערת כי ישנה הצדקה לדון בהלכה מחדש. לטענתה, יש להקנות את מלוא פירות התביעה בגין נזקי גוף לקופת פשיטת הרגל, בהיותם חלק מנכסי פושט הרגל. עוד נטען כי שינוי ההלכה כאמור לא יוביל לפגיעה במושטי הרגל לנוכח ההסדרים המעוגנים בפקודת פשיטת הרגל, אשר נועדו לשמור על זכותו הבסיסית של פושט הרגל לקיום בכבוד, ומאפשרים מתן מענה לצרכיו הסוציאליים והרפואיים.

15. לחלופין, טוענת המערערת כי יש להבחין בין ראשי הנזק השונים בתביעה בגין נזקי גוף של פושט רגל: פירות "ממוניים" של העוולה הנזיקית, כגון פיצויים בגין אובדן כושר השתכרות והחזרי הוצאות, יועברו לקופת פשיטת הרגל, ואילו פירות "אישיים" של העוולה, כגון פיצויים בגין כאב וסבל, יועברו במישרין לידי פושט הרגל.

16. המערערת מוסיפה כי מקום בו נחתם הסכם פשרה בין פושט הרגל לבין הנתבעים בתביעת הנזיקין, התשלום המוסכם אינו ניתן להגדרה כפיצוי בגין נזק גוף, אלא הוא מהווה תשלום "חוזי", אשר מוקנה במלואו לנאמן.

17. המערערת טוענת בנוסף כי לאור טענת ג'ינר בתגובתו לבקשתה לעיון בתיק תביעת הנזיקין, לפיה כל סכום שיהיה זכאי לקבל במסגרת התביעה יהא מעוקל לטובת המערערת, מושק ג'ינר מלטעון כי יש לו זכויות בכספי הפיצויים. לטענתה, התנהלותו זו, יחד עם הסתרת המידע מהמנהל המיוחד, מהווה חוסר תום לב, ואף משכך אין להעביר לידיו את כספי הפיצויים.

המנהל המיוחד מצטרף לעיקר טענות המערערת בעניינו של ג'ינר.

טענות פושטי הרגל

18. לטענת פושטי הרגל, הלכת ידידיה מעוגנת בלשון החוק, ואין לסטות ממנה, אף לא באמצעות עדכון צו התשלומים לאחר העברת כספי הפיצויים לידי פושט הרגל. נטען כי סכום הפיצויים נועד, רובו ככולו, לטיפול בנזקי הגוף שנגרמו להם עקב מעשה העוולה בגינה הוגשה תביעתם. לפיכך, כך נטען, אלו אינם המקרים המתאימים לבחינה מחודשת של הלכת ידידיה. כמו כן, נטען כי תכלית הפקודה היא הגנה על זכותו של

פושט הרגל לקיום מינימלי בכבוד, וכי התניית מתן ההפטר בקיזוז כספי פיצויים בשל נזקי גוף עומדת בסתירה עם תכלית זו.

אשר לטענת המערערת כי פיצוי הנובע מהסכם פשרה מהווה תשלום "חוזי" ולא פיצוי נזיקי, ולפיכך הוא אינו נכנס בגדרי הלכת ידידיה, טוענים פושטי הרגל כי הלכת ידידיה עצמה עסקה בכספי פיצויים מעין אלה. לחילופין נטען, כי אף אם תתקבל הביקורת על הלכת ידידיה, יש להגן על רכיבי הפיצויים בגין כאב וסבל, הטבת נזקי הגוף של החייב והטיפול הרפואי הנדרש בעקבותיהם, ולהותירם בידי פושט הרגל. עם זאת, לטענת פושטי הרגל, מבחינה מעשית לא ניתן להבחין בין רכיבי הפיצוי השונים במקרים בהם הפיצוי הנזיקי נקבע על דרך הפשרה או כסכום גלובלי, כפי שקורה ברוב תביעות נזקי הגוף וכפי שאירע אף במקרה שלפנינו. אף מן הטעם הזה נטען כי אין מקום להורות על פיצול הפיצוי הנזיקי בין פושט הרגל לבין הנאמן.

עמדת הכנ"ר

19. עמדתו העקרונית של הכנ"ר היא כי הגיעה העת לבחון מחדש את תוקפה והיקפה של הלכת ידידיה, תוך יצירת הבחנה בין ראשי הנזק השונים המרכיבים את הפיצוי בגין נזקי גוף. נטען כי פרשנות המונח "נכס" בהלכת ידידיה, המושתתת על הפרשנות שניתנה למונח "נכס" בגדרי המשפט האנגלי, אינה רלוונטית עוד לנוכח התמורות שחלו הן במשפט הישראלי והן במשפט האנגלי בחמישים השנים האחרונות. עוד נטען כי יישומה של הלכת ידידיה מביאה לעיתים קרובות לתוצאה בה מצבו של הניזוק משתפר ביחס למצבו טרם התרחשות האירוע הנזיקי, וזאת על חשבונם של נושיו ובניגוד לתכלית הפיצויים בדיני הנזיקין. בהתאם לאמור, נטען כי ראוי שרכיב הפיצויים בגין הפסדי ההשתכרות בעבר יוקנה במלואו לקופת פשיטת הרגל, וכי רכיב הפיצויים בגין הפסדי השתכרות עתידיים יבוא לידי ביטוי במסגרת פסיקת גובה צו התשלומים.

20. לצד עמדתו העקרונית של הכנ"ר, בתשובתו לערעורו של ג'ינר נטען כי מקרה זה אינו המקרה המתאים לדון בבחינתה של הלכת ידידיה, וזאת לנוכח טענתו של ג'ינר לפיה כמעט כל סכום הפיצויים שקיבל נדרש לו לשם הטיפול הרפואי לו הוא זקוק. משכך, נטען כי במקרה זה אין בין כספי הפיצויים סכום שניתן להחשיבו כ-"רכיב כלכלי", אשר קיימת הצדקה להעבירו לקופת הכינוס.

יצוין כי הנאמנת מצטרפת לעמדת הכנ"ר בעניינו של קוגן.

עמדת לשכת עורכי הדין בישראל – המבקשת להצטרף כידידת בית המשפט

21. במסגרת החלטה מיום 27.6.2018, לאחר הדיון בערעור, הורינו ללשכת עורכי הדין בישראל (להלן: הלשכה), המבקשת להצטרף לדיון כידידת בית המשפט, להגיש את סיכום טענותיה. כמו כן, התרנו ליתר בעלי הדין להגיש תגובותיהם לסיכומיה, ככל שיחפצו בכך.

22. לעמדת הלשכה, אין מקום לשינוי הלכת יידיה, ואף אם היה מקום לעשות כן – יש להותיר את ההכרעה בנדון בידי המחוקק.

בעניין התנגדותה לאופן שינוי ההלכה, טוענת הלשכה, בעיקרו של דבר, כי מדובר בהלכה ותיקה ומבוססת, הנוהגת מזה כחמישים שנים, אשר הכל הסתמכו עליה, ואשר למחוקק היו הזדמנויות רבות לשנותה, אך הוא בחר במודע שלא לעשות כן. כך למשל, לטענתה, במהלך הרפורמה בדיני חדלות הפירעון אשר נעשתה לאחרונה תיקן המחוקק את סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין, ואולם בחר שלא לשנות את המילים שעל בסיסם נקבעה הלכת יידיה – וזאת, על אף שבמסגרת הצעת החוק הוצע לבטל את סעיף זה כליל. משכך, לטענת הלשכה, ככל שיתברר שיש צורך בשינוי הלכת יידיה, ראוי כי המחוקק יפעל לשם כך וזאת במסגרת רפורמה כללית בדיני הנזיקין אשר תביא בחשבון את כלל האינטרסים העומדים על הפרק ותאפשר הרמוניה חקיקתית, או, למצער, שתיעשה בהרכב מורחב.

אשר לפרשנות המונח "נכס" לצורך ענייננו, נטען כי "נכסי פשיטת רגל" כהגדרתם בסעיף 21(1) לפקודת הנזיקין, כוללים אך ורק מקרקעין ומיטלטלין מוחשיים, ולא נזקי גוף או אובדן כושר השתכרות – אשר ברי כי אינו מוחשי.

23. עוד טוענת הלשכה כי תכליתם של הליכי פשיטת הרגל, בין היתר, היא להביא לשיקומו הכלכלי של החייב ולקדם את שילובו במרקם החיים הכלכליים. ברם, בעוד שחייב שאינו ניזוק וזוכה להפטר, זכאי להותיר בידיו את מלוא השתכרותו העתידית, חייב ניזוק מופלה לרעה, בכך שנוטלים ממנו פיצויים בגין אובדן כושר ההשתכרות, ובכך פוגעים ביכולתו להשתקם, והופכים אותו, למעשה, למעמסה על הקופה הציבורית. האמור נכון, כך נטען, אף מן הזווית של הנושים, אשר אין להם ציפייה מוגנת לקבל חלקים מהפיצוי שניתן לניזוק, והם אינם אמורים "ליהנות" מכך.

24. הלשכה מוסיפה כי אחת השאלות המרכזיות שתעלה עם שינוי הלכת ידידיה היא האם לנאמן ולנושים יהיה מעמד בתיק הנזיקי, ולא רק בפירות התביעה. בהתאם לכך, נטען כי תתעורר השאלה האם הנאמן יוכל לכפות על החייב להגיש תביעה נזיקית, והאם יוכל להגיש תביעה בשמו. לטענת הלשכה, במידה שכך ייקבע, הדבר ישפיע רבות על ניהול התיק הנזיקי ויעמיס על בתי המשפט. כמו כן, כך נטען, במצב כזה ייווצרו ניגודי עניינים משמעותיים בין הנאמן והנושים, אשר יבקשו למקסם את הנכסים ולמצותם, לבין פושט הרגל, אשר עשוי להעדיף אסטרטגיה של ניהול סיכונים זהיר ושמירה על פרטיותו.

25. הלשכה טוענת עוד כי לשינוי ההלכה עלולות להיות השלכות רוחב רבות נוספות – ובהן ריבוי בתביעות מיטיבים, אשר יהיו מוכנים להיטיב עם הניזוק, אך לא עם נושיו, ופגיעה בתלויו וביוורשיו של פושט הרגל. עוד נטען כי שינוי ההלכה יגרום לשינוי בשיטת הערכת הנזק, וייצור עומס נוסף על מערכת בתי המשפט, ובפרט על ניהול תיקי פשיטת רגל.

26. בתגובת הכנ"ר לעמדת הלשכה, טוען הוא כי אין בסיס לחששות שהועלו על-ידי הלשכה בעניין השלכות הרוחב של שינוי הלכת ידידיה, שכן בידי בית המשפט כלים מספקים ומתאימים להתמודד עם האתגרים המעשיים והאחרים אשר יעמדו לפתחם. בתגובתו לעמדת הלשכה מצטרף קוגן לעיקר טיעוניה. הנאמנת והמעוררת מתנגדות בתגובותיהן לעמדת הלשכה ושבוחות על עיקרי טיעוניהן.

דיון והכרעה

27. לאחר העיון בטענותיהם המפורטות של הצדדים ושל הלשכה, הגעתי לכלל מסקנה כי בשלה העת לבחון מחדש את הלכת ידידיה לנוכח השינויים והתמורות שהתרחשו במרחב המשפטי מאז נקבעה הלכה זו, ובשל הקשיים העקרוניים שהיא מעוררת כיום, הן בהיבט של דיני הנזיקין והן בהיבט של דיני פשיטת הרגל.

המסגרת הנורמטיבית והלכת ידידיה

28. נקודת המוצא לדיונינו היא הוראת סעיף 21 לפקודת הנזיקין הקובעת כדלקמן:

“על אף האמור בפקודת פשיטת רגל, 1936, יכול פושט רגל להיות תובע ונתבע על עוולה, אך לא תוגש תובענה

על עוולה לזכותם של נכסי פושט רגל או לחובתם;
 ואולם –
 (1) הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי
 פושט רגל תעבור לידי הנאמן או תמומש בידיו”.

מלשון סעיף זה עולה כי לפושט רגל יש זכות לתבוע על עוולה שנגרמה לו,
 למעט הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסיו אשר עוברת לידי הנאמן או
 ממומשת על ידו.

סעיף 2 לפקודת הנזיקין מגדיר את המונחים “נזק ממון” ו-“נכס” כלהלן:

“נזק ממון” – הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה
 בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים;
 “נכס” – מקרקעין או מיטלטלין”.

29. שלוש שאלות התעוררו ביחס לסעיף 21 לפקודת הנזיקין, ואשר נדונו בעניין
 ידידיה: הראשונה – האם זכותו של פושט רגל להגיש תביעה על עוולה שנגרמה לו
 כוללת גם את הזכות לקבל לידיו את פירות התביעה? השנייה – האם תביעה בגין נזקי
 גוף היא תביעה על עוולה “שגרמה נזק ממון לנכסי פושט רגל”, אשר הזכות לממשה
 מוקנית לנאמן, או שהיא תביעה אישית שהזכות לממשה נותרת בידיו של פושט הרגל?
 השלישית – האם ניתן לפצל את זכות התביעה בגין נזקי גוף לזכות תביעה ממונית,
 אשר תוקנה לנאמן, ולזכות תביעה אישית, אשר תיוותר בידי החייב?

30. בית משפט זה דן בעניין ידידיה בשלוש השאלות, וקבע כי הזכות להגיש
 תביעה כוללת את הזכות ליהנות מפירותיה. עוד נקבע כי הזכות להגשת תביעה בגין
 נזקי גוף היא זכות תביעה אישית של פושט הרגל, ואין לראות בה תביעה על עוולה
 “שגרמה נזק ממון” לנכסיו, אשר מוקנית לנאמן. לבסוף נקבע כי לא ניתן לפצל את
 זכות התביעה לפיצוי בגין נזקי גוף לזכות תביעה ממונית ולזכות תביעה אישית.

31. במסגרת פסק דין ידידיה הובהר כי הבסיס המשפטי להלכה שנקבעה שם מצוי,
 בעיקרו של דבר, בפסיקה האנגלית של אותה עת, בה נקבע כי זכות התביעה בגין נזקי
 גוף היא זכות אישית של פושט הרגל אשר אינה מוקנית לנאמן, ובפרשנות שניתנה
 למונח “נכס” בדין הישראלי. נקבע כי משמעותו של המונח “נכס” בפקודת הנזיקין
 מצומצמת ביותר, והיא אינה כוללת את גופו של פושט הרגל, אלא אך את המקרקעין
 והמיטלטלין השייכים לו. משכך, נקבע כי זכות התביעה אשר עוברת לנאמן אינה
 כוללת את הזכות לתבוע על נזקים שנגרמו לגופו של פושט הרגל.

כן הודגש בעניין ידידיה, כי אף שהטענה לפיה יש מקום לפצל את זכות התביעה לזכות ממונית המוקנית לנאמן ולזכות אישית הנותרת בידי פושט הרגל "אינה נטולת היגיון" (ראו: עניין ידידיה, בעמ' 145), אין לאפשר פיצול כאמור. בית משפט זה ציין כי מלשון סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין עולה כי כל פיצוי הניתן בגין נזק שנגרם לגופו של פושט הרגל אינו מהווה פיצוי בגין נזק ממון לנכסיו, ועל כן נותר הפיצוי בידיו של פושט הרגל ואינו עובר לנאמן.

32. כפי שצוין לעיל, על אף שבתי המשפט יישמו את הלכת ידידיה לאורך שנות קיומה, לא אחת נשמעו קולות הקוראים לשנותה בשל הקשיים העקרוניים שהיא מעוררת (ראו למשל: פש"ר (מחוזי חי') 569-05 מיכאלוב נ' נוימן, פסקאות 51-59 (1.10.2014); פש"ר (מחוזי נצ') 39899-02-16 חאג' יחיא נ' כונס הנכסים הרשמי (30.10.2017); פש"ר (מחוזי חי') 48710-03-17 גרנות נ' הכונס הרשמי מחוז חיפה, פסקאות 4-7 (16.1.2018)). על עיקרי הקשיים שבהלכת ידידיה אעמוד להלן.

הקשיים שמעוררת הלכת ידידיה

השינויים המשפטיים בדין הישראלי ובדין האנגלי

33. כפי שצוין לעיל, הלכת ידידיה הסתמכה הן על הפרשנות בפסיקה האנגלית והן על הפרשנות בדין הישראלי, ובפרט בדיני הנזיקין, למונח "נכס", כפי שרווחו באותה עת. ואולם, כפי שציין הכנ"ר בעמדתו, בחמישים השנים שחלפו מאז נקבעה הלכת ידידיה השתנה המצב המשפטי, הן בשיטות המשפט האנגלו-אמריקניות והן בישראל, באופן השומט במידת מה את הבסיס המשפטי לתחולתה של הלכת ידידיה, במתכונתה הנוכחית, היום.

34. הגדרתו של המושג "נכס" במשפט הישראלי השתנתה בחמישים השנים האחרונות והורחבה בענפי המשפט השונים, ובפרט בדיני הנזיקין. כך, על-אף שחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 אינו מגדיר את המונח "נכס", השימוש הרווח בחקיקה במונח זה מכוון ל"דברים שבעלות תיתכן בהם ושניתן להעריכם בכסף" (יהושע ויסמן דיני קניין 89-90 (התשנ"ג)). כמו כן, ולכך חשיבות מכרעת בענייננו, על אף שהגדרה המצמצמת המופיעה בפקודת הנזיקין למושג "נכס" לא השתנתה מאז הלכת ידידיה, הפסיקה בתחום דיני הנזיקין קבעה מפורשות כי כושר השתכרות הוא נכס השייך לבעליו (ראו למשל: ע"א 140/00 עיזבון אטינגר נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי

בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד נח(4) 486, 519-520 (2004); ע"א 10064/02
 "מגדל" חברה לביטוח בע"מ נ' אבו חנא, פ"ד ס(3) 13, 27 (2005); ע"א 8022/00 דז נ'
 צור, פסקה 10 (19.3.2006). על כך שכושר השתכרות נחשב לנכס גם בתחומי משפט
 אחרים, ראו למשל: בע"מ 4623/04 פלוני נ' פלונית, פ"ד סב(3) 66 (2007); ע"א
 SYBIL GERMANY PUBLIC CO. LIMITED 2706/11 נ' הרמטיק נאמנות (1975)
 בע"מ, פסקאות 49-50 (4.9.2015).

שינוי משפטי זה, בגדרו הורחבה פרשנותו של המושג "נכס" בדיני הנזיקין כך
 שיכלול אף את כושר ההשתכרות של הניזוק, מערער באופן ממשי את הבסיס המשפטי
 עליו נשענת הלכת ידידיה.

לפיכך, פרשנות עדכנית של סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין, בהתאם לאמור,
 מובילה למסקנה לפיה "עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי פושט רגל" כוללת אף עוולות
 שגרמו נזק ממון לכושר השתכרותו של פושט הרגל. מכאן, שבהתאם לדיני הנזיקין
 החלים היום בישראל, ניתן לקבוע כי הזכות להגיש תביעה על עוולה שכזו עוברת
 לנאמן או ממומשת על ידו.

35. מלבד השינויים המשפטיים בדין הישראלי ביחס לפרשנותו של המושג "נכס",
 ראוי לציין אף את השינויים בדין האנגלי אשר שימש בסיס לפסיקה בעניין ידידיה. כך
 למשל, הפסיקה האנגלית בתקופה האחרונה הכירה באפשרות לפצל בין רכיבי הפיצוי
 השונים בגין נזקי גוף, וקבעה כי פיצויים בגין הפסדי שכר הם בגדר "נזקי ממון" או
 "רכיבים נכסיים" אשר מוקנים לנאמן (ראו: עניין מיכאלוב, פסקה 58; פש"ר (ת"א)
 32333-11-09 גלזר נ' כונס נכסים רשמי תל אביב, פסקה 31 וההפניות שם
 Ord v. Upton [2000] Ch. 352; Khan v. Trident Safeguards Ltd. (16.11.2016);
 [2004] ICR 1591; [2004] EWCA Civ 624. בעניין זה ראו גם את ההנחיות של ה-
 Insolvency Service בבריטניה מחודש נובמבר 2010: THE INSOLVENCY SERVICE
 TECHNICAL MANUAL, Chapter 31, Part 3, 31.9.37-31.9.46 (Published October 28,
 2014) וההפניות שם).

לכל האמור יש להוסיף שינוי משפטי נוסף שאירע מאז ניתנה הלכת ידידיה,
 הוא חקיקתו של חוק יסודות המשפט, התש"ם-1980, אשר ביטל את החובה להיזקק
 לדין האנגלי בעת פרשנות חקיקה ישראלית.

36. שינויים אלה, גם הם מערערים את הבסיס המשפטי עליו נשענת הלכת ידידיה, ובצירופם לאמור לעיל בדבר הרחבת הפרשנות של המושג "נכס" בדיני הנזיקין – נראה כי יש קושי ממשי להותיר הלכה זו על כנה במצב המשפטי הנוכחי. במילים אחרות, לנוכח התמורות שחלו, הן בדיני הנזיקין בישראל ובמשפט הישראלי ככלל והן במשפט האנגלי, אני סבורה כי הפרשנות הנכונה של סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין היא כזו המקנה לנאמן את הזכות לתבוע בגין עוולה שפגעה בכושר השתכרותו של פושט הרגל.

בנוסף לאמור, כפי שיובהר להלן, אני סבורה כי בניגוד לפרשנות המובאת בהלכת ידידיה, פרשנות זו אף מגשימה את התכליות העומדות בבסיס דיני פשיטת רגל ודיני הנזיקין.

התכליות והעקרונות של דיני פשיטת רגל

37. סעיף 111(א) לפקודת פשיטת הרגל מסמיך את בית המשפט לקבוע, לבקשת הנאמן, כי על פושט רגל לשלם לנאמן תשלומים עיתיים מתוך משכורת, שכר או הכנסה אחרת שהוא זכאי לה, ולהקציב לפושט הרגל סכומים למחייתו ולמחיית התלויים בו מתוך הסכום האמור, ובלבד שהסכומים שיוותרו בידיו של פושט הרגל לא יפחתו מהסכום הפטור מעיקול ומתפיסה לפי חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958. סעיף 111(ג) מוסיף על האמור וקובע כי ככל שפושט הרגל נמנע מלציית לצו בית המשפט בעניין העברת הכנסתו, רשאי בית המשפט להורות למי שמשלם לפושט הרגל את הכנסתו להעבירה ישירות לנאמן או לכונס הרשמי.

כפי שצוין לא אחת, הסמכות להורות על העברת הכנסותיו, ובכלל זה משכורתו, של פושט הרגל לנאמן, נועדה לממש שתי תכליות עיקריות של הליך פשיטת הרגל: כינוס נכסי החייב לשם חלוקתם היעילה וההוגנת בין נושיו, ומתן אפשרות לחייב לשקם את חייו על אף ההסתבכות הכלכלית אליה נקלע. בהתאם לכך, סעיף 111 לפקודת פשיטת הרגל נועד מצד אחד להקל על אפשרות המימוש של נכסי פושט הרגל לאחר מתן צו הכינוס, ומצד שני להגן על פושט הרגל מפני פגיעה קשה מדי בתנאי המחיה שלו ושל התלויים בו באופן שיאפשר את שיקומו הכלכלי (ראו: ע"א 404/87 וסינג נ' ורקר, פ"ד מד(2) 593, 599 (1990); ע"א 5388/07 גיל נ' בן דרור, פסקה 9 (1.10.2009)).

38. לנוכח האמור, אני סבורה כי העברת רכיב הפיצוי בגין פגיעה בכושר השתכרותו של פושט רגל לנאמן תממש באופן המיטבי, ותוך הרמוניה חקיקתית, את תכליות הליך פשיטת הרגל.

כידוע, פיצוי בגין פגיעה בכושר השתכרותו של ניזוק פושט רגל הוא למעשה תחליף למשכורתו ("חלף-משכורת"), שלולא הפגיעה בו הייתה, בדרך כלל, מוקנית לנאמן בהתאם לאמור בסעיף 111 לפקודת פשיטת הרגל. לא מצאתי כל טעם להבחנה בין משכורתו הממשית של פושט הרגל לבין פיצוי נזיקי המשמש כחלף-משכורת לעניין הגשמת תכליותיו של הליך פשיטת הרגל. למעשה, אני סבורה כי הבחנה כאמור, האפשרית בהתאם להלכת ידידיה, עלולה ליצור אפליה בין חייבים שונים ללא הצדקה, באופן המיטיב עם פושטי רגל, אשר כושר השתכרותם ניזוק בשל עוולה, ביחס לפושטי רגל המשתכרים משכורת "ממשית", ואשר נאלצים להעביר חלק ניכר ממנה לקופת הכינוס.

משכך, אף מנקודת מבטם של דיני פשיטת הרגל והעקרונות העומדים בבסיסם, אני סבורה כי יש לאמץ את הפרשנות המקנה לנאמן את זכות התביעה בגין עוולה שפגעה בכושר השתכרותו של פושט הרגל.

עיקרון "השבת המצב לקדמותו" בדיני הנזיקין

39. לבסוף, אני סבורה כי הותרת הלכת ידידיה על כנה מוקשית גם לנוכח התכלית הבסיסית של דיני הנזיקין – השבת מצבו של הניזוק לקדמותו.

כידוע, הפיצוי הנזיקי נועד, בין היתר, להעמיד את הניזוק במצב בו היה מצוי אלמלא העוולה (ראו: ע"א 9474/03 יורם גדיש תשתית ובנייה (1992) בע"מ נ' מוטא, פסקאות 8-9 והאסמכתאות שם (21.11.2006); רע"א 4285/16 סולטאן נ' מקורות חברת מים בע"מ, פסקה 19 והאסמכתאות שם (29.09.2016); יצחק אנגלרד, אהרן ברק ומישאל חשין דיני הנזיקין – תורת הנזיקין הכללית כרך שלישי 571 (מהדורה שניה, ג' טדסקי עורך, 1976)). ואמנם, אלמלא העוולה, במרבית המקרים היה נאלץ פושט הרגל להעביר את משכורתו, או חלק ממנה, לקופת הכינוס, בהתאם להוראת בית המשפט. יישום הלכת ידידיה, המאפשרת לניזוק פושט הרגל לשמור בידיו את כל הפיצוי שנועד, בין היתר, להחליף את משכורתו, וזאת על חשבון הנושים, מציב אותו במצב משופר מבחינה זו לעומת מצבו אלמלא העוולה. משכך, אף לשם הגשמת העיקרון הבסיסי

בדיני הנזיקין של "השבת המצב לקדמותו", אני סבורה כי יש להורות על שינוי הלכת ידידיה, ועל הקניית הפיצוי בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות לנאמן.

סיכום ביניים

40. הלכת ידידיה, אשר נפסקה לפני כחמישים שנה, התבססה על הפסיקה האנגלית ועל המצב המשפטי בישראל באותה עת. כפי שפורט לעיל, מסד משפטי זה השתנה במרוצת השנים, והדין הנוכחי – הן הישראלי והן האנגלי – כבר אינו תומך בפרשנות שנקבעה בהלכת ידידיה לסעיף 21(1) לפקודת הנזיקין. לנוכח התמורות המשפטיות שתוארו, ולנוכח התכליות של דיני פשיטת הרגל ודיני הנזיקין, אני סבורה כי יש להורות על פרשנות עדכנית לסעיף האמור, ולקבוע כי הזכות להגיש תביעה בגין עוולה אשר גרמה נזק לכושר השתכרותו של פושט רגל (ולזכות בפירותיה) – מוקנית לנאמן.

פועל יוצא של האמור הוא כי אף אם התביעה בגין נזקי גוף הוגשה כולה על-ידי הניזוק פושט הרגל, הנאמן יהא זכאי לקבל את רכיב הפיצוי שניתן עבור הפגיעה בכושר ההשתכרות של פושט הרגל הניזוק לעבר ולעתיד. במקרה כזה, מתוך כלל הפיצוי שיינתן לניזוק, רכיבי הפיצוי בגין "זכויותיו האישיות" של פושט הרגל, אשר אינן מהוות "נכס", ייוותרו בידי ולא ייכנסו לקופת הכינוס, ובכלל זה – רכיבי פיצוי עבור נזק בלתי ממוני, פגיעה באוטונומיה, עזרת צד ג' והוצאות רפואיות בעבר ובעתיד.

41. אעיר, ביחס להוצאות רפואיות לעבר, כי לעתים בית המשפט של פשיטת רגל מתחשב בהוצאות אלה בעת קביעת צו התשלומים. משכך, יש היגיון בהעברת סכום זה לקופת הכינוס לטובת הנושים. ואולם, לנוכח מהותו של הפיצוי המתייחס לכיסוי הוצאות שנגרמו לפושט הרגל לצורכי ריפוי, יש קושי פרשני ממשי לראות בכך "נכס" גם לאור ההגדרה המרחיבה שלו. כאמור, קושי זה אינו מתעורר ביחס לפיצוי בגין פגיעה בכושר השתכרות, לנוכח הפסיקה המפורשת בדיני הנזיקין אשר קבעה כי יש לראות בכושר השתכרותו של ניזוק "נכס", כמובהר לעיל.

42. לסיום אוסיף כי לא נעלמו מעיניי טענות הלשכה שעיקריהן פורטו לעיל, ואולם נדמה לי כי באיזון הכולל של כלל השיקולים האמורים, יש מקום לעדכונה של הלכת ידידיה בהתאם לאמור.

43. בשלב זה מתעוררות שאלות יישומיות ביחס לכלל המוצע ולסכום אשר יועבר לנאמן מתוך כספי הפיצויים, ואבקש להציע קווים מנחים לפתרון, כמפורט להלן:

(1) חילוץ רכיב הפיצוי בגין הפסד השתכרות בעבר ואובדן כושר השתכרות לעתיד במקרים בהם הפיצוי שנקבע הוא "גלובלי" או על דרך הפשרה:

44. במקרים רבים, כך אף בערעורים דנן, תביעת פיצויים בגין נזקי גוף מסתיימת בפשרה בין הצדדים, או בפסק דין שניתן לפי סעיף 4(ג) לחוק הפל"ד, או לפי סעיף 79א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. במקרים אלו, בדרך כלל, לא מופיע פירוט של הערכת הפיצוי בגין ראשי הנזק השונים, ובפרט – של רכיבי הפיצוי בגין הפסד השתכרות בעבר והפגיעה בכושר ההשתכרות לעתיד. לעיתים אף במסגרת פסק דין מנומק נפסק על-ידי בית המשפט פיצוי על דרך האומדנא, בין ביחס לכלל הפיצוי ובין ביחס לפיצוי בגין ראש הנזק של הפסדי ההשתכרות או הפגיעה בכושר ההשתכרות.

במצבים כאלה יתעורר צורך לחלץ את סכום הפיצוי שנקבע לניזוק בגין הפסדי ההשתכרות בעבר ואובדן כושר ההשתכרות לעתיד, שממנו יועבר הסכום שיקבע לנאמן. לפיכך, אציע לנהוג בהתאם לכללים הבאים:

(1) מלכתחילה, יש לשאוף לכך שכאשר ניזוק נמצא בהליכי פשיטת רגל, פסק הדין הנזיקי בעניינו – גם אם הוא ניתן על דרך הפשרה או כולל הערכה גלובלית של גובה הפיצוי הכולל – יכלול הערכה מפורשת של רכיבי הפיצוי בגין הפסדי ההשתכרות. לכן, על בית המשפט הדין בתביעה הנזיקית של פושט רגל לבודד את רכיבי הפיצוי בגין הפסדי השתכרות בעבר ופגיעה בכושר השתכרות לעתיד ולציין במפורש במסגרת פסק הדין. כמו כן, יש לציין, במידת האפשר, את בסיס השכר ושיעור הגריעה מהשכר שהיוו בסיס לסכום הפיצוי שנפסק, על מנת שניתן יהיה לחלץ את סכום הפיצוי הרלוונטי לתקופת הליך פשיטת הרגל, כפי שיובהר להלן.

(2) במקרים של מתן פסק דין המאשר הסדרי פשרה – בית המשפט הדין בתביעת הנזיקין יימנע ממתן תוקף של פסק דין להסכם הפשרה, אלא לאחר שיוודא כי הצדדים קבעו במסגרת ההסכם את רכיבי הפיצוי בגין ראש הנזק של הפסדי השתכרות, ואת הנתונים הרלוונטיים לעניין זה.

(3) בהמשך לכך, על בית המשפט הדן בתיק פשיטת הרגל, אשר בדרך כלל יידרש לאשר מראש את הגשת התביעה הנזיקית על-ידי החייב או הנאמן, לציין בהחלטתו כי על פסק הדין הנזיקי לכלול הערכה של גובה הפיצוי בגין ראשי הנזק האמורים. כמו כן, בית המשפט של פשיטת הרגל לא יאשר פשרה בתיק הנזיקי אשר לא תכלול הערכה של ראשי הנזק האמורים.

(4) אם, חרף האמור, פסק הדין הנזיקי לא יכלול הערכה של גובה הפיצוי בגין ראשי הנזק האמורים מכל טעם שהוא, או אם ההליך הנזיקי הסתיים טרם כניסתו של הניזוק להליך פשיטת הרגל, והפיצויים שנפסקו לפושט הרגל כוללים גם פיצוי בגין תקופת הליך פשיטת הרגל, כי אז על בית המשפט הדן בתיק פשיטת הרגל לחלץ מתוך סכום הפיצוי הכולל שנפסק לטובת הניזוק פושט הרגל את סכום הפיצוי המשקף את גובה הפסדי ההשתכרות. קביעת סכום הפיצוי כאמור תיעשה על-פי הנוסחאות המובאות להלן, בהתייחס לתקופת ההפסד כולה (עבר + עתיד), תוך התחשבות בסכום הכולל שנפסק ובהתחשב בפרמטרים הרלוונטיים, כגון, גיל הניזוק, בסיס השכר שלו ערב האירוע הנזיקי ולאחריו, שיעור אחוזי הנכות הצמיתה, שיעור הנכות התפקודית, הפסדי שכר בפועל, גיל תוחלת עבודה, ועוד.

(2) התקופה הרלוונטית להעברת רכיב הפיצוי בגין הפסדי ההשתכרות לנאמן:

45. לאחר שבית המשפט של פשיטת הרגל יקבע את סכום הפיצוי בגין רכיב הפסדי השכר מסך הפיצויים שנפסקו לניזוק פושט הרגל (בין אם הסכום נקבע בפסק הדין הנזיקי ובין אם בית המשפט של פשיטת הרגל קבע את הסכום כאמור בסעיף 44(ד) לעיל), עליו לקבוע מהי תקופת הזמן הרלוונטית עד למתן הפטר בעניינו של פושט הרגל, אשר לגביה, ורק לגביה, יהא עליו להעביר לנאמן את רכיב הפיצוי שקיבל בגין הפסדי השתכרותו בעבר ובגין הפגיעה בכושר השתכרותו לעתיד (יש לשים לב כי ככל שבעת הליך פשיטת הרגל צפוי הניזוק להגיע לגיל פרישה, יהא עליו להעביר לנאמן את הפיצוי בגין הפסדי הפנסיה שקיבל לתקופה האמורה).

(3) תחימת תקופת העבר ואופן חישוב סכום הפיצוי

46. תחימת תקופת העבר תיעשה ממועד מתן צו הכינוס ועד למועד עריכת החישוב (להלן: תקופת העבר). חישוב סכום הפיצוי לגבי תקופת העבר בגין הפסדי שכר של פושט הרגל יהיה כדלקמן: מכפלת מספר החודשים בתקופת העבר בהפסד השכר

החודשי שנקבע, בתוספת ריבית כחוק מאמצע התקופה. לדוגמא: אם נקבעה תקופת עבר של 12 חודשים (מיום מתן צו כינוס עד מועד החישוב) והפסד חודשי של 968 ש"ח לחודש – החישוב יהיה כדלקמן:

$$\begin{array}{rcccl} \text{על התוצאה יש להוסיף ריבית} & 11,616 \text{ ש"ח} & = & \frac{968}{\text{הפסד חודשי}} & \times & \frac{12}{\text{מספר החודשים}} \\ \text{כחוק מאמצע התקופה} & & & & & \text{בתקופת העבר -} \\ & & & & & \text{ממועד מתן צו} \\ & & & & & \text{הכינוס עד מועד} \\ & & & & & \text{עריכת החישוב} \end{array}$$

(4) תחימת תקופת העתיד ואופן חישוב סכום הפיצוי

47. עם כניסתו הקרובה לתוקף של חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, תיקבע בעניינו של כל פושט רגל "תכנית פירעון" אשר בה תפורט, בין היתר, תקופת התשלומים בה הוא מחויב עד למתן הפטר (ראו: סעיף 161 לחוק). אף כיום, כך נדמה, פועלים בתי המשפט ברוח זו. לפיכך, תקופת העתיד תהיה התקופה שממועד עריכת החישוב עד למועד שנקבע למתן ההפטר (להלן: תקופת העתיד).

משכך, גובה הסכום בגין אובדן כושר השתכרות לתקופת העתיד, הוא מכפלת שיעור ההפסד החודשי של פושט הרגל (שהוא פונקציה של שיעור הגריעה מן השכר), כפי שנקבע בפסק הדין הנזיקי או על ידי בית המשפט של פשיטת הרגל, כמבואר לעיל, בהיוון מתאים למספר החודשים שנותר מיום עריכת החישוב ועד למועד מתן ההפטר (כמוערך בתכנית הפירעון). אבהיר את הדברים בדוגמא הבאה:

פלוני, פושט רגל, הגיש תביעת נזיקין. תוך כדי ניהול ההליך בבית המשפט של פשיטת רגל, ניתן בעניינו פסק הדין בתביעה הנזיקית. בפסק הדין נפסק לו סכום של 100,000 ש"ח בגין ראש הנזק של פגיעה בכושר השתכרות לעתיד, על בסיס הנתונים הבאים:

גילו של פלוני במועד מתן פסק הדין – 57 שנים
 בסיס שכר לצורך חישוב ההפסדים – 6,450 ש"ח
 שיעור הגריעה מהשכר מידי חודש 15% – 968 ש"ח

חישוב הסכום בגין הפסדי השכר בתקופת העתיד יהיה אפוא כדלקמן: בשלב הראשון, כאמור לעיל, על בית המשפט של פשיטת רגל לקבוע כאמור את תקופת העתיד (ממועד החישוב ועד למועד הצפוי למתן ההפטר) – נניח, לצורך הדוגמא, שנקבעה תקופת עתיד של ארבע שנים. בשלב השני, לצורך חילוף הסכום המשקף את הפיצוי בגין תקופת העתיד (4 שנים) מסך הפיצוי שנפסק לניזוק בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות בעתיד (100,000 ש"ח) - על בית המשפט לערוך את החישוב על בסיס כל הנתונים המפורטים לעיל ובהתאם לנוסחה הבאה:

$$43,712 \text{ ש"ח} = \underbrace{45.18}_{\substack{\text{מקדם היוון ל-4 שנים} \\ \text{על-פי הערכת בית} \\ \text{המשפט של פשיטת} \\ \text{הרגל את משך הזמן} \\ \text{הצפוי עד מתן ההפטר}}} \times \underbrace{6,450}_{\text{בסיס השכר}} \times \underbrace{15\%}_{\substack{\text{שיעור הגריעה} \\ \text{מהשכר}}}$$

(5) הסכום הסופי שיועבר לנאמן

48. לאחר תחימת התקופות כאמור לעיל (הן לעבר והן לעתיד) וקביעת סכום כספי הפיצויים ביחס אליהן, על בית המשפט לקבוע מהו הסכום הסופי שיש להעביר לנאמן מתוך סכומים אלה. אבהיר את הדברים בדוגמא לעיל – לאחר קביעת תקופות העבר והעתיד (12 חודשים ו-4 שנים בהתאמה), על בית המשפט של פשיטת הרגל לקבוע מהו הסכום שיועבר לנאמן מתוך הסכום הכולל של 55,328 ש"ח (11,616 ש"ח – הסכום שהתקבל בחישוב תקופת העבר, ביחד עם הסך של 43,712 ש"ח – הסכום שהתקבל בחישוב תקופת העתיד), וזאת תוך התחשבות בסכומים הדרושים לפושט הרגל ולתלוייו לצורך מחייתם בכבוד והוצאותיהם, שייוותרו בידיו, כאמור בסעיף 111 לפקודת פשיטת הרגל.

יודגש עוד כי על-מנת שלא לפגוע באופן היוון הפיצוי בגין הפסדי השכר שנפסקו לפושט הרגל בעתיד ובהלימה לפסק הדין הנזיקי ביחס לסכומים אלה, העברת הסכומים לקופת הכינוס תתבצע באופן חד פעמי ולא מדי חודש בחודשו. תשלום חד פעמי כאמור אף יועיל לזירוז הליך פשיטת הרגל, וכך יקדם הן את האינטרס של פושט

הרגל לקבל הפטר מחובותיו במועד מוקדם יותר, והן את עניינם של הנושים לפירעון חובם באופן יעיל ומהיר.

הערה לסיום

49. המתווה שהוצע לעיל אינו מתיימר לכלול את כל התרחישים האפשריים או את כלל הבעיות שעלולות להתעורר כתוצאה משינוי הלכת ידידיה, וביניהן הבעיות שהעלתה הלשכה בטיעוניה, ואולם, נדמה כי עיקרי הדברים הובאו לעיל וכי הערכאות הדיוניות תדענה להתמודד עם ההשלכות הנוספות, ככל שתהיינה כאלה, תוך התחשבות בכללים ובהנחיות שפורטו לעיל ובנסיבות הקונקרטיות של כל מקרה ומקרה.

מן הכלל אל הפרט

50. לנוכח כל האמור, אני סבורה כי יש להשיב את הדיון בעניינם של ג'ינר וקוגן לבתי המשפט המחוזיים אשר דנים בהליכי פשיטת הרגל בעניינם. הערכאות הדיוניות, המצויות בפרטי הנסיבות של כל אחד מההליכים, תעדכנה את ההחלטות עליהן נסבו הערעורים דגן בהתאם לעקרונות ולקווים המנחים שהוצגו לעיל, לאחר שישמעו את הצדדים בנדון.

51. לבסוף, יש לדחות את טענות המערערת לגבי תום ליבו של ג'ינר וההשתק השיפוטי שחל, לטענתה, בעניינו (ראו לעיל פסקה 17). בית המשפט המחוזי אימץ בהחלטתו את עמדת הכנ"ר, הדוחה טענות אלה, ולא מצאתי להתערב בהחלטתו זו. קביעות אלה מסורות לשיקול דעתו הרחב של בית המשפט של פשיטת רגל, ולא שוכנעתי כי נפל בהן פגם המצדיק התערבותה של ערכאת הערעור (ראו והשוו: ע"א 9007/15 אמיר נ' אמיר, פסקה 4 (11.12.2016); רע"א 2060/18 זיטר נ' פייסל מוסא, מנהל מיוחד, פסקה 9 (20.06.2018)).

הערעור על ההחלטה שלא להעמיד את ג'ינר לדין פלילי

52. טרם סיום, יש להידרש אף לערעור על ההחלטה שלא להעמיד את ג'ינר לדין פלילי בהתאם להוראות סעיף 224 לפקודה.

המערערת טוענת כי היה על בית המשפט המחוזי להפעיל את הסמכות הנתונה לו על-פי הוראות סעיף 224 לפקודה ולהורות על העמדת ג'ינר לדין פלילי. המנהל

המיוחד מצטרף לטענות המערערת ואף הוא סבור כי ראוי היה להורות על העמדתו של ג'ינר לדין. המערערת אף הגישה בקשה לצירוף ראייה חדשה, הנוגעת לעניין זה – תשובת משרד המשפטים לבקשה שהגישה המערערת על-פי חוק חופש המידע, בדבר נתונים על אודות מספר כתבי האישום שהוגשו ומספר תיקים שנסגרו ללא הגשת כתבי אישום בשנים האחרונות בגין עבירות לפי פרק ח' לפקודה, הוא פרק העבירות.

53. ג'ינר טוען שיש לדחות את הערעור שכן הוא לא הסתיר כל מידע רלוונטי, וכי התנאים המנויים בסעיף 224 לפקודה אינם מתקיימים בעניינו.

הכנ"ר סומך ידיו על החלטת בית המשפט המחוזי ומטעים כי מדובר בסנקציה מרחיקת לכת שאינה מתאימה לעניינו.

54. לאחר העיון בטענות הצדדים בעניין זה, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור להידחות. החלטתו של בית המשפט המחוזי, לפיה בנסיבות העניין אין מקום לנקיטת צעד קיצוני של העמדה לדין נתונה לשיקול דעתו, ולא מצאתי כל טעם להתערב בה. כידוע, גדר ההתערבות של ערכאת הערעור בהחלטות של בית המשפט של פשיטת רגל מצומצם ביותר, ולא מצאתי כי עניין זה מצדיק התערבות (ראו והשוו: עניין אמיר, שם; עניין זיסר, שם).

בהקשר זה יש להעיר כי המנהל המיוחד הביע עמדה שונה מזו שהוצגה על-ידו בבית המשפט המחוזי, שם התנגד לשימוש בסעיף 224 לפקודה בעניינו, וזאת מבלי שניתן על-ידו כל הסבר לשינוי עמדתו ויש לתמוה על כך. החלטתו של בית המשפט המחוזי מבוססת, בין היתר, על עמדתו המקורית של המנהל המיוחד. משכך, לא מצאתי לתת לעמדתו החדשה משקל במסגרת הערעור (ראו: בע"מ 3777/12 פלוני נ' פלונית, פסקה 8 (8.7.2012); רע"א 5220/17 נאבלסי נ' רשות הפיתוח, פסקה 7 (6.8.2017); רע"א 10181/17 בנק לאומי בישראל בע"מ נ' פנסו, פסקה 13 (30.5.2018); חמי בן-נון וטל חבקין הערעור האזרחי 473 (מהדורה שלישית, 2012)).

לבסוף, אציין כי אין מקום לקבל את בקשת המערערת לצירוף ראייה חדשה – נתונים אודות כתבי האישום שהוגשו ותיקים שנסגרו - אשר אינם רלוונטיים לעניינו.

סיכום

55. לנוכח כל האמור לעיל, אציע לחבריי לקבוע כלהלן:

(1) זכות התביעה בגין הפסדי השתכרות ופגיעה בכושר ההשתכרות של ניזוק פושט רגל תוקנה לנאמן, כמפורט בפסקה 40 לחוות דעתי.

(2) אופן חישוב הסכום שיועבר לקופת הכינוס מתוך כלל הפיצוי שיתקבל בתביעה בגין נזקי גוף יבוצע בהתאם לקווים המנחים המפורטים בפסקאות 44-48 לחוות דעתי.

(3) ההחלטות הפרטניות בעניינו של ג'ינר ובעניינו של קוגן בנושא חלוקת סכום הפיצוי שקיבלו במסגרת תביעות הנזיקין, יעודכנו על-ידי בתי המשפט המחוזיים הדנים בהליכי פשיטת הרגל בעניינם של כל אחד מהם לחוד.

(4) נוכח התוצאה אליה הגעתי, אין מקום להידרש לבקשת ג'ינר להוספת ראיות המתייחסות לרכיבי התביעה הנזיקית.

(5) ערעורה של המערערת על ההחלטה שלא להעמיד את ג'ינר לדין פלילי נדחה.

כל צד יישא בהוצאותיו.

אחר הדברים האלה

56. לאחר שעיינתי בחוות דעתו של חברי, השופט י' אלרון, אבקש להוסיף בקצרה את הדברים הבאים:

57. בחוות דעתי כתבתי כי יש לראות בכושר ההשתכרות "נכס", ואף חברי, השופט י' אלרון, מסכים לכך. לפיכך, הגעתי לכלל מסקנה כי "הפרשנות הנכונה של סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין היא כזו המקנה לנאמן את הזכות לתבוע בגין עוולה שפגעה בכושר השתכרותו של פושט הרגל" (ראו לעיל בפסקה 36). פרשנות זו נובעת, בראש ובראשונה, מלשונו הברורה של סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין. כמו כן, הפרשנות האמורה עולה בקנה אחד אף עם התכלית העומדת בבסיסו של סעיף זה – היא ההגנה על קופת פשיטת הרגל מפני חיוב בתשלום הוצאות משפט הנלוות להליך, תוך הפקדת האיזון בין אינטרס הנושים לבין זכויות החייב – בידי הנאמן (ראו והשוו: רע"א

7074/09 קאולה נ' ידגר, פסקה 9 (25.8.2010); רע"א 148/17 תמרי נ' הראל, הנאמן, פסקה 8 (29.3.2017).

58. חברי, השופט י' אלרון, סבור כי יש לפרש את סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין כך שזכות התביעה, אף כאשר לפגיעה בכושר ההשתכרות, תיוותר בידי פושט הרגל (ראו בפסקה 9 לחוות דעתו). בתוך כך, חברי תומך יתדותיו, בין היתר, בחשש מפני ניגוד אשר עלול להיווצר בין האינטרסים של פושט הרגל בניהול ההליך הנזיקי, לבין האינטרסים של הנאמן והנושים בנדון (ראו בפסקה 6 לחוות דעתו). ברם, כאמור לעיל, חשש זה הוא-הוא העומד בבסיס הקניית זכויות התביעה הנוגעות לנכסי החייב דווקא לנאמן. אני סבורה, אפוא, כי אין מקום ליתן להוראת סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין פרשנות מצמצמת, כפי שהציע חברי, שכן זו אינה מתיישבת עם לשונו הברורה של סעיף זה ועם תכליתו.

59. זאת ועוד, חברי ציין בחוות דעתו כי מתן זכות תביעה לנאמן עלול לפגוע באופן חמור בפרטיותו של פושט הרגל הניזוק (ראו בפסקה 4 לחוות דעתו). ואולם, "כאשר חייב נכנס להליך של פשיטת רגל עליו לחשוף את עצמו לפני הכונס, ופרטיותו נפגעת מיניה וביה" (כדברי חברי, השופט נ' סולברג, בפסק דינו ברע"א 129/17 ריחני, נאמן על נכסי החייב נ' סטריקובסקי, פסקה 24 (7.4.2017); וכן השוו: רע"א 2943/14 אייל נ' אינסל, מנהל מיוחד (10.11.2014)). בתוך כך, החייב נדרש לצרף לבקשתו לפשיטת רגל כתב ויתור על סודיות (ראו: סעיף 17(א)(3) לפקודת פשיטת הרגל; וכן סעיף 104(א)(3) לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי). כמו כן, עם מתן צו הכינוס מקיים כונס הנכסים הרשמי חקירה מקיפה בעניינו של החייב, והלה אף נדרש להמציא לכונס מעת לעת דוחות בהם יפרט "את נכסיו, חובותיו וחבויותיו, שמות נושיו, מענם ומשלח ידם, את הערובות שנושיו מחזיקים בהן, את התאריכים שבהם ניתנו הערובות, וכל ידיעה אחרת שנקבעה או שהכונס דרש אותה" (ראו: סעיפים 18ג(א) ו-25 לפקודת פשיטת הרגל; וכן סעיפים 144 ו-117 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי). הנה כי כן, עם הגשת הבקשה לפשיטת הרגל החייב משיל מעליו כל כסות ונותן הסכמתו לחשיפת מלוא המידע האישי לגביו, אשר רלוונטי להליך, בפני בעלי התפקידים ובפני בית המשפט, לרבות מצבו הכלכלי, הרפואי, המשפחתי וכיוצא באלה. חשיפה זו טומנת בחובה, מטבע הדברים, פגיעה בפרטיות החייב, ואולם, משהדבר נעשה מיוזמתו, לבקשתו ובהסכמתו, אין לראות בכך משום הפרה של הזכות החוקתית לפרטיות.

60. לא למותר להוסיף כי מההיבט הפרקטי, אין בהקניית זכות התביעה לנאמן (כאמור בסעיף 21(1) לפקודת הנזיקין) כדי למנוע מהחייב להגיש תביעת נזיקין

הכוללת את ראש הנזק של הפסד השתכרות (שתוגש בשם הנאמן לאחר קבלת אישור מבית המשפט של פשיטת הרגל), וכן ראשי נזק נוספים אשר זכות התביעה בגינם אינה מוקנית לנאמן, וזאת על מנת שלא לפצל את ההליך בין ראשי הנזק השונים. ואולם, יודגש כי זכות התביעה היא לעד של הנאמן, ומשכך, תביעת הנזיקין תנוהל תחת פיקוחו (בין אם באמצעות הצטרפותו להליך כמייצג החייב, ובין אם באמצעות צירופו כתובע נוסף), על מנת למנוע ניגוד אינטרסים במסגרת התביעה בגין הפסד כושר ההשתכרות.

ש ו פ ט ת

השופט י' אלרון:

1. כחברתי השופטת י' וילנר, אף אני סבור כי יש לראות בפיצוי בגין ראש הנזק של אובדן כושר השתכרות של הניזוק "חלף משכורת", וככזה, ראוי ככלל להעבירו לנאמן כדי שייכלל בקופת הכינוס. עמדה זו מגשימה את תכליות הליך פשיטת הרגל, בהן העמדת כל פוטנציאל הפירעון שיש לפושט הרגל לרשות נושיו, ומתיישבת עם תכליתם העיקרית של דיני הנזיקין, שהיא השבת המצב לקדמותו. גישה זו גם מונעת אפליה בין פושט רגל שכושר השתכרותו ניזוק בשל עוולה לבין פושט רגל אחר, אשר נדרש להעביר חלק ניכר ממשכורתו לקופת הכינוס.

לכך יש להוסיף, כי משכורתו של פושט הרגל, או תחליף משכורתו כמו במקרה של פיצוי בגין אובדן כושר השתכרותו, מהווה את המקור הכלכלי העיקרי ממנו יכולים נושיו של פושט הרגל להיפרע, וגם נימוק זה תומך בהכללתו בגדר הנכסים בקופת הכינוס.

מקובלת עליי על כן הקביעה כי בשלה העת לפרש את סעיף 21 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], התשכ"ח-1968 (להלן: פקודת הנזיקין) באופן המאפשר לנאמן להעביר לקופת הכינוס את חלק הפיצוי הנזיקי שזכאי לו פושט הרגל הניזוק בגין הפגיעה בכושר השתכרותו.

2. יחד עם זאת, קביעתה של השופטת י' וילנר, לפיה הזכות להגיש תביעה בגין עוולה אשר גרמה נזק לכושר השתכרותו של פושט הרגל מוקנית לנאמן (בסעיף 36

ובסעיף 40 לחוות דעתה) עלולה להתפרש כך שהנאמן יכול להגיש את התביעה ולנהלה בשמו של פושט הרגל.

לדידי, פרשנות זו מעוררת קושי מהותי, והוא – מתן מעמד לנאמן ואף לנושים בתביעתו של פושט הרגל הניזוק נגד המזיק, באופן שעלול ליצור ניגוד עניינים מובהק בין הנאמן והנושים לפושט הרגל, ועלול להשפיע על ניהול התיק הניזקי שלא בטובתו של האחרון.

לעמדתי, אשר תוצג להלן, פרשנות תכליתית של סעיף 21 לפקודת הניזיקין מחייבת אותנו להבחין בין הזכות להגיש ולנהל את התביעה הניזקית בגין עוולה שגרמה הן לנזק ממון לנכסי פושט הרגל הן לנזק אישי עבורו – אותה יש להותיר בידי פושט הרגל הניזוק בלבד; לבין הזכות ליהנות מפירות תביעה כאמור – אשר אותה יש להקנות לנאמן, ככל שהיא נוגעת לרכיב הנזק הממוני של הפסדי השתכרותו של פושט הרגל. זאת, להבדיל מזכות תביעה ניזקית בגין עוולה שגרמה רק נזק ממון לנכסי פושט הרגל (ללא נזקים נוספים), אשר מוקנית, על פי סעיף 21 לפקודת הניזיקין, לנאמן.

3. סעיף 21 לפקודת הניזיקין קובע כי "יכול פושט רגל להיות תובע ונתבע על עוולה".

סעיף 21(1) מסייג קביעה זו, ומורה כי "הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי פושט רגל תעבור לידי הנאמן או תמומש בידיו". משמע, כי בניגוד לכלל הרגיל לפיו הזכות לתבוע בגין עוולה ניזקית שגרמה נזק גוף לפושט הרגל נותרת בידי פושט הרגל וממומשת על ידו, כאשר מדובר בנזק ממון לנכסי פושט הרגל, תעבור זכות התביעה לידי הנאמן. יצוין, בהערת אגב, כי תיקון מס' 12 לפקודת הניזיקין במסגרת סעיף 364 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, אינו משנה משמעות זו של הסעיף.

הרציונאל בבסיס החריג האמור הוא כי נכסי פושט הרגל מוקנים כולם לנאמן (מכוח סעיף 42 לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980; להלן: פקודת פשיטת הרגל), ועל כן גם פיצוי לנזק ממון לאותם נכסים – שהוא תחליפם של הנכסים עצמם – מוקנה לנאמן, במטרה להוות חלק מקופת הכינוס.

4. אף אני סבור כי כושר ההשתכרות של פושט הרגל הניזוק מהווה "נכס" השייך לבעליו. ממילא, על פי סעיף 21(1) האמור, הפיצוי שייפסק לטובת פושט הרגל הניזוק בגין נזק הממון שנגרם לנכסיו – בהם כושר השתכרותו – מוקנה לנאמן.

ואולם, בניגוד לתביעה בגין נזקי ממון לנכסי פושט הרגל (שהזכות לנהלה וליהנות מפירותיה מוקנית לנאמן) או לתביעה בגין נזקי גוף (שהזכות לנהלה וליהנות מפירותיה מוקנית לפושט הרגל), מהווה התביעה לפיצוי בגין הפסדי השתכרות, ככל שהיא נלווית ליתר רכיבי התביעה, תביעה "מעורבת", וככזו מעוררת את השאלה מי זכאי לנהלה.

התביעה לפיצוי בגין הפסדי השתכרות אינה עומדת לבדה. לא ניתן לנתק את זכות התביעה בגין נזק זה מראשי הנזק "האישיים" של תביעתו של פושט הרגל נגד המזיק בגין האירוע הנזיקי והנזקים שנגרמו לו כתוצאה ממנו – כגון נזק בלתי ממוני, פגיעה באוטונומיה, עזרת צד ג' והוצאות רפואיות בעבר ובעתיד.

על מנת לזכות בפיצוי בגין הנזק הממוני שנגרם בשל הפגיעה באובדן כושר ההשתכרות – יהיה על פושט הרגל הניזוק להוכיח את יסודות העוולה הנזיקית. דבר זה יהיה כרוך מטיבו בבדיקות רפואיות של פושט הרגל הניזוק ובמתן חוות דעת המעריכות את מידת נזקיו, לרבות נזקי הגוף שנגרמו לו אשר בגינם נפגע כושר ההשתכרות שלו. מתן מעמד לנאמן ואף לנושים בהליך הנזיקי עלול על כן לפגוע באופן חמור בפרטיותו של פושט הרגל הניזוק.

5. הזכות לפרטיות עוגנה כזכות חוקתית על-חוקית בסעיף 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. הפרטיות נועדה לאפשר לכל אדם מרחב מחייה שבו הוא הקובע את דרכי התנהלותו, בלא מעורבותם של גורמים חיצוניים (ראו בג"ץ 6650/04 פלוני נ' בית הדין הרבני האזורי, בפסקה 10 (14.5.2006); בג"ץ 8886/15 רפובליקנים מחו"ל בישראל (ע"ד) נ' ממשלת ישראל, בפסקה 50 לפסק דינו של המשנה לנשיאה ח' מלצר ((2.1.2018)).

תכליתה של זכות זו לשמור ולהגן על צנעת הפרט, בכלל זה למנוע חשיפת מידע הנוגע אליו שלא לצורך חיוני ולאפשר לו לנהל את אורחות חייו בדלת אמותיו כראות עיניו, תוך קבלת החלטות אוטונומיות בחיי היום-יום שלו.

הזכות החוקתית לפרטיות מוגשמת דרך הסדרים ספציפיים בחקיקה, דוגמת חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, וכן דרך פרשנות הסדרים חקיקתיים שונים על רקע זכות זו. את ההסדר הקבוע בסעיף 21 לפקודת הנזיקין – כמו הסדרים חקיקתיים אחרים אשר נולדו טרם שבא לעולם חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו – יש לפרש ברוח זכויות היסוד והוראות חוקי היסוד (ראו: בש"פ 537/95 גנימאת נ' מדינת ישראל (6.4.1995); ע"א 8622/07 רוטמן נ' מע"צ החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ, בפסקה 62 (14.5.2012); בג"ץ 8070/98 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים, נח(4) 842, 848 (10.5.2004)).

לטעמי, לאור תכליתה של הזכות לפרטיות כפי שעוגנה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, יש לפרש את סעיף 21 לפקודת הנזיקין כמקנה לנאמן את הזכות ליהנות מפירותיה של התביעה, ומכוחה של פרשנות זו להותיר את הזכות להגיש את התביעה ולנהלה בידי החייב ולא בידי הנאמן (ובעקיפין גם נושיו של פושט הרגל).

6. יתירה מזאת. הקניית מעמד לנאמן בתביעת פושט הרגל הניזוק עלולה אף ליצור ניגוד בין האינטרסים של פושט הרגל לאלו של הנאמן והנושים בכל הנוגע לאופן ניהול התיק ותוצאותיו הרצויות.

לפושט הרגל הניזוק ישנם אינטרסים שונים שאינם בהכרח כלכליים, בהם הרצון להבטיח פיצוי מידי כדי לשאת בעלויות של הטיפול הרפואי; רצון להימנע מבדיקות חודרניות ומפגיעה בפרטיות, גם במחיר של פיצוי מופחת; רצון להבטיח פיצוי מסוים כלשהו, גם אם נמוך ביחס להוצאותיו הריאליות, ולא להסתכן בדחיה מוחלטת של התביעה, ועוד. אינטרסים אלו של פושט הרגל תומכים לעיתים בהסכמה לסיום ההליך הנזיקי בפשרה, בעוד שהאינטרס המרכזי של הנאמן והנושים הוא למקסם את סכום הפיצוי, גם במחיר של לקיחת סיכונים וניהול ההליך הנזיקי הארוך עד למתן פסק דין.

הפקעת ניהול ההליך הנזיקי מידי פושט הרגל והפקדתו בידי הנאמן עלולה אם כן לעמוד בניגוד חזיתי לאינטרסים של פושט הרגל, ולמנוע ממנו לנהל את ההליך המשפטי בעניינו (ככל שמדובר בהליך שאינו נוגע רק לנכסי ממון) כראות עיניו.

7. תוצאה זו עומדת בניגוד מוחלט לתכליתו של סעיף 21 לפקודת הנזיקין, שהיא מניעת מעורבותו של הנאמן בתביעות פושט הרגל על עוולה שגרמה לו נזקי גוף (להבדיל מנזקי ממון לנכסיו). כאמור, סעיף זה, מעביר את "הזכות לתבוע על עוולה

שגרמה נזק ממון לנכסי פושט רגל" לידי הנאמן, ומותר את הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק גוף בידי פושט הרגל, וזאת על מנת להבטיח כי תישמר "מהותה האישית, 'האינטימית', של זכות התביעה בנוזיקין השייכת לרשות היחיד של אדם ואין היא מתאימה למימוש על-ידי מישהו זולתו" (ע"א 456/71 פילוסוף נ' מדינת ישראל, כה(2) 604, 609 (1971); להלן: עניין פילוסוף). הסעיף מבטא את התפיסה לפיה הנאמן על נכסי פושט הרגל אמון אך על נכסיו של פושט הרגל, להבדיל מגופו.

8. משתביעתו של ניזוק בגין אובדן כושר השתכרות נובעת באופן ישיר מהפגיעה בגופו, ולא ניתן לנתק בין השניים, אין להותר לנאמן, ובוודאי שלא לנושים, דריסת רגל בניהול תביעה זו.

משכך, פרשנות תכליתית של סעיף 21 לפקודת הנוזיקין אינה מאפשרת, לטעמי, לקבוע כי ניהול התביעה בגין עוולה שגרמה נזק ממון לכושר ההשתכרות של פושט הרגל, ייעשה בידי הנאמן, וזאת בשל החשש לפגיעה בפרטיותו של פושט הרגל ובאינטרסים שלו, כפי שפורט לעיל.

9. פרשנות זו מוצאת תימוכין גם בלשונו של סעיף 21 לפקודת הנוזיקין, שכן על פיה "הזכות לתבוע" תעבור לידי הנאמן במצב בו העוולה "גרמה נזק ממון לנכסי פושט הרגל". מכלל הן אתה שומע לאו: משהסעיף אינו מתייחס למצב בו מדובר בנזק ממוני לצד נזק אישי, אלא רק לנזק ממוני, נלמד כי במקרים בהם מדובר בנזק "מעורב", "זכות התביעה" כמובנה בסעיף, קרי, הזכות להגיש את התביעה ולנהלה נותרת בידי פושט הרגל.

כך, במצב בו העוולה גרמה נזק ממון אך ורק לנכסי פושט הרגל – למשל כאשר המזיק גרם לשריפה שבעקבותיה נהרס בית המגורים של פושט הרגל – הזכות לתבוע את המזיק בגין העוולה מוקנית על פי לשון הסעיף לנאמן. לעומת זאת, כאשר העוולה גרמה נזקים אישיים לצד נזקים ממוניים לנכסיו – למשל גם לנזק גוף לפושט הרגל עצמו וגם לנזק לכושר ההשתכרות שלו – לא תוקנה לנאמן הזכות לתבוע את המזיק על כלל הנזקים, אלא רק ליהנות מפירות התביעה על חלקו שלו – פיצוי בגין נזק ממון לנכס.

10. התכלית העומדת בבסיס הפרשנות המוצעת, לפיה זכות התביעה עצמה – כלומר הזכות להגיש את התביעה ולנהלה – אינה עוברת לידי הנאמן, לא מתקיימת ככל שמדובר בפירות התביעה. כפי שהובהר קודם לכן, הפיצוי הנוזיקי בגין ראש הנזק של

הפסדי השתכרות מהווה "נכס" של פושט הרגל, וככזה, יש להכלילו בקופת הכינוס. להבדיל מניהול התביעה הנזיקית, העברת תוצרי התביעה לנאמן בתום ההליך אינה פוגעת בזכותו של פושט הרגל לשמירה על פרטיותו, ולכן יש לקבוע כי פירות התביעה יועברו לנאמן, מכוח הוראת סעיף 21 לפקודת הנזיקין.

11. למסקנה לפיה יש להבחין בין זכות התביעה לפירות התביעה בתביעת הנזיקין של החייב הניזוק הגיע בית משפט זה גם בעניין פילוסוף. באותו עניין נקבע כי לפי פרשנותו התכליתית של סעיף 22 לפקודת הנזיקין, הגם שהזכות לתרופה בשל עוולה אינה ניתנת להעברה, ניתן להמחות מראש את פירות ההתדיינות שעשויים להתקבל עקב הפעלת הזכות לתרופה, כלומר עקב הגשת התביעה הנזיקית. בית המשפט קבע כי "מקורו ההיסטורי של האיסור אשר הוטל בסעיף 22 הוא בסלידתו של המשפט המקובל האנגלי מן הסחר בתביעות של הזולת", וכי רציונאל זה אינו חל בנסיבות אותו עניין. זאת, שכן אין בהמחאה מראש של סכום הפיצוי שיינתן במסגרת פסק הדין, כאשר התביעה כבר הוגשה והיא מתנהלת על ידי מי שזכאי לנהלה, כדי להביא ל"סחר בתביעות". ממילא הוראת סעיף 22 לפקודת הנזיקין לא מנעה, לפי פרשנותו של בית המשפט, הפרדה בין זכות התביעה לפירות התביעה (עניין פילוסוף, בעמ' 608).

באופן דומה, פרשנות תכליתית של סעיף 21 לפקודת הנזיקין מצדיקה להעביר את פירות התביעה הנזיקית, ככל שהם נוגעים לפיצוי בגין הפסדי השתכרות של פושט הרגל, לידי הנאמן, ולצד זאת להותיר את זכות הגשת התביעה וניהולה בידי פושט הרגל.

12. ועוד מכשול עלינו להסיר מן הדרך. בעניין ידידיה, סבר בית המשפט, כי אין זה מתקבל על הדעת להפריד בין זכות התביעה לפירות התביעה, שכן אם יידע פושט הרגל הניזוק שהוא לא ייהנה מפירות התביעה, הוא יימנע מלהגישה ולנהלה (ע"א 38/68 הנאמן בפשיטת רגל של ידידיה ראובן נגד ידידיה ראובן, פ"ד כב(2) 141, 144).

אכן, במקרה שבו יודע פושט הרגל מראש שהוא לא עתיד ליהנות כלל מפירות התביעה, ייתכן בהחלט שהוא יימנע מראש מהגשתה. ואולם, הנחת היסוד העומדת בבסיס הדיון לפנינו היא כי רק רכיב הפיצוי בגין הפסדי השתכרות, ורק ביחס לתקופה עד למתן ההפטר, יוקנו לנאמן. בנסיבות אלה, משמועד ההפטר יושפע גם מגובה הפיצוי שייפסק לזכות החייב בראש הנזק של אובדן כושר השתכרות, ומשיתרת הפיצוי בגין נזקיו הנוספים ובגין הפסדי השתכרות בתקופה שלאחר מתן ההפטר יותרו בידי

פושט הרגל, לא ניתן לומר כי אין לפושט הרגל אינטרס כלכלי בהגשת התביעה ובניהולה.

13. לנוכח כל האמור, פרשנות ראויה של סעיף 21 לפקודת הנזיקין מחייבת את המסקנה כי במקרה שהעוולה גרמה לפושט הרגל נזקי ממון לנכסיו (בהם כושר השתכרותו) לצד נזקים אישיים, יש להפריד בין הזכות להגיש ולנהל את התביעה – אשר נותרת בידי פושט הרגל, ובידיו בלבד – לבין הזכות ליהנות מפירות התביעה ולהכלילם בקופת הכינוס, אשר מוקנית לנאמן (ובאופן עקיף גם לנושי פושט הרגל).

14. המשמעות האופרטיבית של מסקנתי זו הינה כי פושט הרגל הניזוק – והוא בלבד – יוכל לנהל את התביעה שהגיש בשל העוולה הנזיקית, ככל שזו גרמה לו לנזקים נוספים מלבד נזקים לנכסיו. פירות התביעה, ככל שהם מתייחסים לפיצוי בגין נזק ממון לנכסי פושט הרגל (ובכלל זה הפסדי השתכרות) יועברו לנאמן ויכללו בקופת הכינוס.

לנוכח הקביעה כי פושט הרגל הניזוק ינהל לבדו את תביעתו, ולנוכח מרכזיותו, על דרך הכלל, של רכיב אובדן כושר השתכרות בין רכיבי התביעה הנזיקית, היא זה מוצדק לקבוע שהסכום ששילם פושט הרגל בגין שכר הטרחה של מייצגו ובגין יתר הוצאות המשפט בהליך הנזיקי (כגון תשלום למומחים עבור חוות דעת רפואיות) ישולמו מתוך כספי הפיצוי הכולל שקיבל (לאחר שקוזז סכום ההוצאות שנפסק לו, אם נפסק).

15. לצד מסקנתי זו, אבקש להאיר, לטעמי, נקודה חשובה נוספת.

בד בבד עם הסמכות שמקנה סעיף 111(א) לפקודת פשיטת הרגל לבית המשפט להורות על העברת הכנסותיו של פושט הרגל לנאמן, לבקשתו של האחרון, הוא מותר בידיו את שיקול הדעת להורות שחלק מההכנסות יוותרו בידי פושט הרגל לצורך מחייתו ומחיית התלויים בו. כפי שכתבה השופטת י' וילנר בפסקה 37 לחוות דעתה, תכליתו של הסעיף היא להקל על אפשרות המימוש של נכסי פושט הרגל, אך בה בעת להגן עליו מפני פגיעה קשה ביכולתו להתקיים ולכלכל את משפחתו בכבוד.

על בית המשפט של פשיטת הרגל לעשות שימוש מושכל בסמכות זו בעת שיורה על העברת סכום הפיצוי בגין הפסדי השכר לקופת הכינוס. אף כאשר סכום מסוים מתוך סכום הפיצוי הנזיקי הכולל הוגדר כפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות,

הוא לא יועבר לידי הנאמן אלא יישאר בידי פושט הרגל, וזאת מקום שייקבע כי סכום זה דרוש לפושט הרגל לצורך הוצאות מחייתו, מחיית התלויים בו, או לצורך הוצאותיו הרפואיות שנגרמו כתוצאה מהאירוע הנזיקי.

16. עניינו של המשיב בע"א 10217/16 מדגים היטב את הצורך לעשות שימוש בסמכות זו של בית המשפט. מחוות הדעת הרפואית שצירף לתשובתו לערעור עולה לכאורה כי סכום הפיצוי שקיבל המשיב בתביעתו הנזיקית נמוך מהוצאותיו הרפואיות, וזאת אף מבלי להתחשב בראשי נזק נוספים, בהם אובדן כושר השתכרות. הכונס הרשמי אף הבהיר בסעיף 30 לסיכומיו בפנינו כי בנסיבות המקרה, לאחר הותרת הסכום הדרוש למשיב לצורך כיסוי הוצאותיו הרפואיות, לא יותר סכום שניתן להעבירו לנאמן כחלף משכורתו של המשיב. בנסיבות אלה, התוצאה אליה הגיע בית המשפט המחוזי, שהורה (בהחלטתו מיום 21.11.2016) על הותרת כספי הפיצויים כולם בידי פושט הרגל, נדמית על פני הדברים כתוצאה צודקת, הלוקחת בחשבון את מכלול נסיבותיו של פושט הרגל הניזוק.

17. בהקשר זה, נכון להזכיר כי הסכמי פשרה בתביעות נזיקין נערכים במקרים רבים בין ניזוקים מזדמנים לבין חברות הביטוח של המזיקים המהוות "שחקן חוזר" בתביעות נזיקין. משכך, כוח המיקוח של הניזוק במשא ומתן לפשרה עלול להיות פחות מזה של חברת הביטוח המנוסה, אשר אף מפזרת את סיכונה בין תביעות נזיקין רבות. במקרים בהם הניזוק נתון לקשיים כלכליים, הפערים בכוח המיקוח של הצדדים עשויים להתעצם, שכן הניזוק זקוק לפיצוי באופן מיידי, לעיתים לצורך טיפול רפואי.

דווקא במקרים כאלו יש חשיבות רבה לשיקול דעתו של בית המשפט של פשיטת הרגל. ככל שבית המשפט סבור שסכום הפיצוי כולו דרוש לפושט הרגל לצורך הוצאותיו הרפואיות או לצרכי מחייתו ומחיית התלויים בו, הוא יכול להורות על הותרת הפיצוי כולו בידי פושט הרגל.

18. בסיכומם של דברים, אני מסכים לתוצאה לפיה הדיון בערעורים יושב לבתי המשפט המחוזיים הדנים בהליכי פשיטת הרגל, אשר יקבעו האם חלק הפיצוי שקיבלו המשיב בע"א 10217/16 והמערער בע"א 5613/17 בגין הפסדי השתכרות יועבר לקופת הכינוס. בעניינו של המשיב בע"א 10217/16, תיבחן, בין היתר, הטענה לפיה עלותן של ההוצאות הרפואיות להן הוא נדרש גבוהה מסכום הפיצוי שקיבל, וככל שייקבע כי אכן כך הוא, הדבר יילקח בחשבון לצורך הקביעה אם יש להעביר את הפיצוי שקיבל בגין הפסדי השתכרות לקופת הכינוס.

19. כמו כן, אני מסכים עם הקביעה לפיה אין מקום להתערב בהחלטת בית המשפט המחוזי, אשר דחה את הבקשה להורות על העמדתו של המשיב בע"א 10217/16 לדין פלילי בהתאם לסעיף 224 לפקודת פשיטת הרגל, תוך שקבע כי מדובר בצעד קיצוני וחריג שאינו מוצדק בנסיבות העניין.

20. בטרם חתימה, עיינתי בתוספת לחוות דעתה של השופטת י' וילנר, ואבקש להוסיף זאת. לא נעלמו מעיני התכליות בבסיס פקודת פשיטת הרגל התומכות בנייהול כל נכסי פושט הרגל בידי הנאמן, והמחייבות, מטיבן, מסירת מידע כולל ומקיף לנאמן על מצבת הנכסים. ואולם, אני סבור כי האירוע הנזיקי ונזקי הגוף שנגרמו לפושט הרגל בעקבותיו הם יוצאי דופן במובן זה שאין לנאמן אינטרס לגיטימי לקבל מידע מפורט אודותיהם.

כפי שפירטתי בחוות דעתי, הגם שמוצדק הוא להעביר את כספי הפיצוי בגין אובדן כושר השתכרות לקופת הכינוס, אין זה מוצדק לפגוע בפרטיותו של פושט הרגל ובאוטונומיה שלו מעבר לנדרש. כמאמר הכתוב: "פִּי תִשָּׂה בְּרַעְךָ מִשָּׂאת מְאוּמָה לֹא תָבֵא אֶל בֵּיתוֹ לְעֵבֶט עֵבֶטוֹ; בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֶתָּה נִשֶּׂה בּוֹ יוֹצִיא אֶלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה" (דברים כד, י-יא).

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

1. הלכת ידידיה על האבנים. דעתי כדעת חברתי השופטת י' וילנר, אליה הצטרף גם חברי השופט י' אלרון, כי באה העת לשנותה, ולקבוע כי פיצויים בגין פגיעה בכושר ההשתכרות של פושט רגל יוקנו לנאמן ויופקדו בקופת פשיטת הרגל. ה'שטח' קורא לזה, שינויי העתים, ותמורות המשפט; עדכון ההלכה מתבקש גם לאור עקרון 'השבת המצב לקדמותו' המקובל בדיני הנזיקין, ותכליותיה של פקודת פשיטת הרגל, כפי שהיטיבה חברתי להראות.

2. התקשיתי קמעא עם הנמקתה של חברתי, ככל שהיא מבוססת על הגדרת "נכס" שבסעיף 2 לפקודת הנזיקין [נוסח משולב], התשכ"ח-1968 (להלן: פקודת הנזיקין): "מקרקעין או מטלטלין". לא בנקל תבוא פגיעה בכושר ההשתכרות בתוככי הגדרה זו,

משום שעל פני הדברים אין מדובר במטלטלין ולא במקרקעין. ברם, דומני כי אין צורך להיזקק להגדרה זו, שכן סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין קובע כך: "הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי פושט רגל תעבור לידי הנאמן או תמומש בידיו". "נזק ממון" הוגדר בסעיף 2 לפקודת הנזיקין כ"הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים". נראה כי אין עוררין על כך שפגיעה בכושר ההשתכרות באה בגדרו של "נזק ממון". ומהם "נכסי פושט רגל"? אלו הם "הנכסים העומדים לחלוקה בין נושיו..." (סעיף 1 לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ס-1980 (להלן: פקודת פשיטת הרגל)). נכון לדעתי לפנות בהקשר הנדון לפקודת פשיטת הרגל ולהעדיף את ההגדרה שבה על פני ההגדרה שבפקודת הנזיקין, מחמת המילים המפורשות 'נכסי פושט הרגל' שהוגדרו בפקודת פשיטת הרגל. "נכסים" אלו לא מצטמצמים להגדרת "נכס" הנ"ל שבסעיף 2 לפקודת הנזיקין, אלא מדובר ב"מקרקעין ומיטלטלין מכל הגדר שהיא, ובכלל זה כספים ונשעים, בין בישראל ובין מחוצה לה, ולרבות חיוב, זיקת הנאה, זכות, ריווח וזיקה מכל הגדר שהיא, בין הווים ובין עתידים, בין מוקנים ובין מותנים, הנובעים מנכסים כאמור או כרוכים בהם". ענינו הרואות, הגדרה רחבה עד מאד; כושר השתכרות לבטח בא בגדרם של נכסים כמשמעותם בפקודת פשיטת הרגל. לשון החוק מאפשרת אפוא את עדכון הלכת ידידיה; תכליות דיני הנזיקין ופשיטת הרגל תומכות; והצדק – מחייב.

3. אציין עוד, כי אני מסכים עם חברי, כי בעוד שהפיצויים בגין פגיעה בכושר ההשתכרות של פושט הרגל מוקנים לנאמן ומיועדים לקופת פשיטת הרגל, הרי שפיצויים בלתי-ממוניים, דוגמת 'כאב וסבל' יש להותיר בידי פושט הרגל הניזוק. הוראת סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין מתייחסת במפורש אך ורק לנכסים שניזוקו בנזק ממון, ובכך מוציאה נזקים בלתי-ממוניים, שהרי הם: "נזקים שאינם כספיים ושאינם ניתנים למדידה אמיתית במונחים כספיים" (רונן פרי "על חוסר העקביות בפסיקת פיצויים בגין קיצור תוחלת חיים" עלי משפט ד 151 (2005)).

4. אני מצטרף אפוא כאמור לעמדה העקרונית של חברי, ולתוצאה הפרטנית בערעורים שבכותרת כפי שמציעה חברתי. במחלוקת שנתגלעה בשולי הדברים בין חברתי לבין חברי, לגבי הזכות לתבוע בגין עוולה שגרמה לפגיעה בכושר ההשתכרות של פושט הרגל, דעתי כדעת חברתי, וכלשונו המפורשת של סעיף 21(1) לפקודת הנזיקין: "הזכות לתבוע... תעבור לידי הנאמן או תמומש בידיו".

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

ניתן היום, י"א בשבט התשע"ט (17.1.2019).

שופטת

שופט

שופט